

Četrtek, 18. december 2008

Ocena in prihodnji razvoj agencije FRONTEX in evropskega sistema za nadzorovanje meja (EUROSUR)

P6_TA(2008)0633

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 18. decembra 2008 o oceni in prihodnjem razvoju agencije FRONTEX in evropskega sistema za nadzorovanje meja (EUROSUR) (2008/2157(INI))

(2010/C 45 E/08)

Evropski parlament,

- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 13. februarja 2008 z naslovom „Poročilo o oceni in prihodnjem razvoju agencije FRONTEX“ (KOM(2008)0067),
  - ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 13. februarja 2008 z naslovom „Proučitev vzpostavitve evropskega sistema nadzorovanja meja (EUROSUR)“ (KOM(2008)0068),
  - ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 13. februarja 2008 z naslovom „Priprava naslednjih ukrepov pri upravljanju meja v Evropski uniji“ (KOM(2008)0069),
  - ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 2007/2004 z dne 26. oktobra 2004 o ustanovitvi Evropske agencije za upravljanje in operativno sodelovanje na zunanjih mejah držav članic Evropske unije ⁽¹⁾,
  - ob upoštevanju Evropskega pakta o priseljevanju in azilu, ki so ga države članice sprejele dne 7. julija 2008 v Parizu in potrdile na Evropskem svetu dne 15. in 16. oktobra 2008,
  - ob upoštevanju sklepov predsedstva Evropskega sveta z dne 15. in 16. decembra 2005 o „globalnem pristopu k vprašanju migracij: prednostni ukrepi v zvezi z Afriko in Sredozemljem“, ki so zapisani v sklepih predsedstva Evropskega sveta z dne 14. in 15. decembra 2006,
  - ob upoštevanju Uredbe (ES) št. 863/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o vzpostavitvi mehanizma za ustanovitev skupin za hitro posredovanje na mejah ⁽²⁾,
  - ob upoštevanju svoje resolucije z dne 26. septembra 2007 o prednostnih nalogah politike v okviru boja proti nezakonitemu priseljevanju državljanov tretjih držav ⁽³⁾,
  - ob upoštevanju člena 45 svojega Poslovnika,
  - ob upoštevanju poročila Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve ter mnenja Odbora za razvoj (A6-0437/2008),
- A. ker mora biti boj proti nezakonitemu priseljevanju in prav posebej integrirano upravljanje vseh mej Unije del zaokroženega in usklajenega pristopa do pojavov migracij, katerega del bodo tudi organizacija zakonitega priseljevanja, vključevanje zakonitih priseljencev v družbo in sodelovanje z državami izvora in tranzita,
- B. ker je nezakonito priseljevanje skupen evropski izziv in je zato v zvezi s tem treba izvajati skupno evropsko politiko,

⁽¹⁾ UL L 349, 25.11.2004, str. 1.

⁽²⁾ UL L 199, 31.7.2007, str. 30.

⁽³⁾ UL C 219 E, 28.8.2008, str. 223.

Četrtek, 18. december 2008

- C. ker bodo migracijski pojavi trajali, vse dokler bodo obstajale razlike v razvoju med različnimi regijami sveta, in ker je zaradi tega treba migracijske tokove upravljati v tesni povezavi z razvojno politiko in politiko sodelovanja s tretjimi državami,
- D. ker je Evropska agencija za upravljanje in operativno sodelovanje na zunanjih mejah držav članic Evropske unije (agencija FRONTEX) ni rešitev za vse težave, ki jih povzročajo nezakonite migracije,
- E. ker je nadzor zunanjih meja Unije ključni dejavnik boja proti nezakonitemu priseljevanju, ki ga mora spremljati vzpostavitev dodatnih represivnih ukrepov za zaustavitev vira nezakonitih priseljencev, kot je boj proti delu na črno, zlasti sprejetje direktive o sankcijah zoper delodajalce nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav (KOM(2007)0249) in boj proti mrežam tihotapcev, ki so del organiziranega kriminala,
- F. ker je z nezakonitim priseljevanjem povezana visoka smrtnost, v državah izvora in tranzita pa je treba pripraviti informacijske kampanje o tveganjih in usodnih posledicah tovrstnega priseljevanja,
- G. ker je sicer res, da je vsaka država članica sama odgovorna za nadzor svojega dela meje, a je zaradi pritiska migrantov na vzhodnih in južnih mejah Unije treba vzpostaviti in spodbujati duh soodgovornosti in obvezne solidarnosti med državami članicami, s čimer bi lažje zbrali skupna materialna sredstva in človeške vire, ki bi jih lahko uporabili v boju proti temu pojavu,
- H. ker je dolgoročni cilj vseh teh instrumentov (FRONTEX, EUROSUR, elektronski sistem za odobritev potovanj (ESTA), sistem vstopa/izstopa, „Fast track“) postopna vzpostavitev evropskega sistema integriranega upravljanja meja,
- I. ker so na voljo prvi izmerljivi rezultati agencije FRONTEX po njenih operativnih začetkih oktobra 2005, in ker je treba določiti srednjeročno in dolgoročno strategijo, ki je bistvenega pomena v sedanji točki njenega razvoja,
- J. ker za agencijo FRONTEX kot organ Skupnosti iz prvega stebra veljajo načela polnega demokratičnega nadzora in preglednosti, in ker je zato zavezana, da podpira in spodbuja temeljne vrednote Unije,
- K. ker usklajevalne operacije agencije FRONTEX, ki potekajo na področju obveščanja, temeljijo na analizah tveganja in ocenah groženj, ki so bile pripravljene ob upoštevanju pravila zaupnosti,
- L. ker bi bilo razvojno strategijo agencije FRONTEX treba obravnavati kot priložnost, da se preskusi vzdržnost načela „obvezne solidarnosti“ med državami članicami (že omenjeno v zvezi z Uredbo (ES) št. 863/2007, ki usklajuje zmogljivosti za hitro ukrepanje Unije v nujnih primerih) za določitev ustreznega načina zagotavljanja, da so materialna sredstva (našeta v centraliziranem registru tehnične opreme (CRATE — Centralised Records of Available Technical Equipment)) in človeški viri, potrebni za učinkovito delovanje agencije FRONTEX, brezpogojno dani na razpolago,
- M. ker je Parlament vedno podpiral agencijo FRONTEX in odobril znatno povečanje njenega proračuna, da bi imela na voljo zadostna finančna sredstva za izvajanje svojih nalog,

Četrtek, 18. december 2008

- N. ker je agencija FRONTEX v obalnih vodah južnih držav članic začela opravljati misije, katerih uspeh je bil odvisen od sodelovanja tretjih držav, iz katerih odhajajo priseljenci; ker je bila misija „Hera“ v obalnih vodah Kanarskih otokov uspešna in je vodila k precejšnjemu zmanjšanju števila prihodov, medtem ko je bila misija „Nautilus“ na območju osrednjega Sredozemlja neuspešna, saj je število prihodov celo naraslo,
- O. ker priseljska žarišča v južnih pomorskih regijah zahtevajo neprestano patroljiranje pomorskih misij, ki so na trajni razmestitvi,
- P. ker mora vsakršno ukrepanje agencije FRONTEX v vsakem primeru ustrezati standardom mednarodnega prava, zlasti s področja pomorskega prava, kakor tudi človekovih pravic, človekovega dostojanstva in pravic beguncev, kjer je treba posebej omeniti pravico do azila in načelo nevračanja,
- Q. ker bo agencija FRONTEX morala pri vsakem ukrepanju upoštevati, da je treba ravnati previdno in z ustreznimi sredstvi, da se zagotovi spoštovanje najbolj ogroženih, žensk, zlasti nosečnic, otrok, zlasti mladoletnikov brez spremstva, starejših in bolnih ali invalidnih oseb,
- R. ker je treba človekoljubno razsežnost delovanja agencije FRONTEX podkrepiti s kar največjo pravno varnostjo, kar velja za reševalne akcije, ki jih je že izvedla, pa tudi za skupne operacije vračanja, v katerih bo še pomagala,
- S. ker so bile operacije usposabljanja specializiranega kadra, ki sodeluje z agencijo FRONTEX, uspešne in bi bilo zato prav, da se nadaljujejo in predvsem razširijo na kadre iz tretjih držav, ki vsakodnevno sodelujejo z agencijo FRONTEX, da bi se usposobili za operacije reševanja na morju in iskanje trupel v primeru brodoloma,
- T. ker se nadzor meja ne osredotoča le na nedovoljena prečkanja meja, temveč tudi na druge vidike čezmejnega kriminala, kot so trgovina z ljudmi, tihotapljenje drog ali nedovoljeno trgovanje z orožjem, ter tako pripomore k večji skupni notranji varnosti,
- U. ker dejavnosti agencije FRONTEX ne morejo biti učinkovite brez politike upravljanja meja EU, ki vključuje predlagane nove sisteme za nadzor meja EU, kot so elektronski sistem za odobritev potovanj (ESTA), sistem vstopa/izstopa, ali „Fast track“,
1. poziva države članice, naj izziv migracij obravnavajo globalno in z enako odločnostjo spodbudijo ne le nadzor na mejah Unije, boj proti nezakonitemu priseljevanju, vračanje tujcev v države izvora, boj proti delu na črno in trgovini z ljudmi, temveč tudi organiziranje zakonitega priseljevanja in ukrepe za vključevanje zakonitih priseljencev v družbo, krepitev globalnega partnerstva s tretjimi državami, da se spodbuja pozitiven odnos med migracijo in razvojem, ter oblikovanje homogene politike človekovih pravic na ravni EU;
  2. meni, da je agencija FRONTEX bistveni instrument svetovne strategije Unije glede priseljevanja, in poziva Komisijo, da pripravi predloge za spremembo njenega mandata za okrepitev njene vloge in povečanje njene učinkovitosti;

Četrtek, 18. december 2008

3. poudarja, da je za agencijo FRONTEX bistvenega pomena, da pri usklajevanju posameznih skupnih operacij in stalnih misij lahko računa na razpoložljivost sredstev, ki ji jih na razpolago dajo države članice, in sicer prek projekta CRATE; obžaluje, da nekatere države članice do sedaj niso pokazale zadostne pripravljenosti za zagotovitev potrebnih sredstev agenciji FRONTEX, ter jih poziva, naj to storijo;
4. pozdravlja sprejetje Evropskega pakta o priseljevanju in azilu s strani Evropskega sveta in njegove pozive k okrepitvi agencije FRONTEX;
5. poudarja, da bi morala agencija FRONTEX v svoje področje dela vključiti ukrepe za boj proti trgovini z ljudmi, zlasti na zunanjih mejah Unije;
6. ob tem opominja države članice, naj kar najhitreje formalizirajo sistem „obvezne in nepreklicne solidarnosti“, ki bo odvisen od izvedljivosti in trenutnih specifičnih potreb vsake sodelujoče države, saj bo to za agencijo FRONTEX pomenilo konec negotovosti pri pripravi in izpolnjevanju misij glede natančnega obsega sredstev, na katera lahko računa v realnem času;
7. poziva, naj se oblikujejo stalne in neprekinjene operativne skupne patrulje, ki bodo prek celega leta patrolirale na vseh zelo tveganih območjih, zlasti na morskih mejah, kjer je tveganje za življenje veliko, ter ponovno opozarja, da je pravica do življenja najpomembnejša in nedotakljiva temeljna pravica;
8. poudarja pomen usklajevanja prava ES z določbami mednarodnega prava, ki se sicer uporabljajo na tem področju, da bi lahko Unija uspešno prispevala k potrebnim ukrepom za pomoč beguncem v težavah;
9. poziva države članice, naj se čim prej zavzamejo in načelo solidarnosti začnejo dejansko izvajati, zlasti z občutnim povečanjem materialnih sredstev, ki jih agenciji FRONTEX dajejo na razpolago, predvsem površinskih sredstev, in s tem, da v praksi zagotovijo njihovo absolutno in pravočasno razpoložljivost;
10. poziva agencijo FRONTEX, naj Parlamentu in Svetu posreduje poročilo, v katerem bo natančno predstavila dejansko uporabo in resnično razpoložljivost evidentiranega materiala v bazi CRATE in po potrebi opozorila na težave, na katere je naletela, ter dala na voljo vse informacije o tem, katere države članice nudijo sredstva in katere ne;
11. poziva države članice, naj v primeru, da bi bila razpoložljiva sredstva še naprej nezadostna, hitro občutno spremenijo proračunska sredstva za agencijo FRONTEX, da bo ta lahko izpolnila svoje naloge, in morda proučijo pravne vidike bodočega najema in/ali nabave materiala v ta namen;
12. opozarja, da je Parlament kot proračunski organ od ustanovitve agencije FRONTEX njegov proračun že povečal in da bo spremljal njegovo pravilno izvajanje, pa tudi prilagajanje glede na spremembe njenih funkcij;
13. poudarja, da mora sodelovanje EU s tretjimi državami temeljiti na izpolnjevanju mednarodnih obveznosti glede zaščite beguncev in iskalcev azila ter zlasti določb Ženevske konvencije o statusu beguncev (1951);
14. pozdravlja velika prizadevanja za sodelovanje skoraj vseh tretjih držav, s katerimi agencija FRONTEX sodeluje vsakodnevno, in ki so privedla do izredno pozitivnih rezultatov, na primer na Kanarskih otokih, obžaluje pa, da sodelovanje na področju priseljevanja še vedno ni zadovoljivo v drugih državah, recimo s Turčijo ali Libijo;

Četrtek, 18. december 2008

15. poziva Unijo, naj v svoja pogajanja s tretjimi državami vključi tudi potrebo po večjem sodelovanju tretjih držav na področju priseljevanja in opominja tiste tretje države, ki ne sodelujejo dovolj — ali sploh ne — naj po svojih najboljših močeh pomagajo agenciji FRONTEX pri delu, zlasti tako, da zagotovijo učinkovitejše sodelovanje njihovih služb s področja preprečevanja;
16. poziva Komisijo in države članice, naj podvojijo svoja prizadevanja za povečanje sodelovanja tretjih držav, zlasti prek pogajanj za sklenitev sporazumov o ponovnem sprejemu; meni, da bi morale biti priseljevanje sestavni del vseh pogajanj za sklenitev sporazumov s tretjimi državami, ki so države izvora ali tranzita;
17. poudarja, da mora agencija FRONTEX v sodelovanju s tretjimi državami ustrezno upoštevati mnenja tistih držav članic, ki imajo največ izkušenj z reševanjem problemov nezakonitega priseljevanja v zvezi z zadevnimi državami; dodaja, da mora sodelovanje tretje države v kateri koli skupni operaciji držav članic, ki jo usklajuje agencija FRONTEX, odobriti država članica, kjer operacija poteka;
18. poziva, naj se v mandat agencije FRONTEX izrecno vključi obveznost upoštevanja mednarodnih standardov na področju človekovih pravic in dolžnost pomoči prosilcem za azil v reševalnih operacijah na odprtem morju, ter naj se v mandatu formalizira sodelovanje z Uradom visokega komisarja Združenih narodov za begunce (UNCHR) in drugimi zadevnimi nevladnimi organizacijami;
19. je zaskrbljen, ker državljani tretjih držav morda nimajo ustreznih sredstev za preverjanje, ali se z njihovimi osebnimi podatki, zbranimi v okviru načrtovanega „sistema sistemov“ Unije, ravna v skladu z načeli iz zakonodaje o varstvu podatkov, ki se uporablja v Uniji; poziva Komisijo, naj pojasni, v kolikšnem obsegu bodo osebni podatki na voljo upravam v tretjih državah;
20. poziva k razširitvi pooblastil agencije FRONTEX, da bo lahko začela izvajati projekte in operacije v tretjih državah, med drugim za večjo učinkovitost veljavnih sporazumov in določitev potreb po okrepitvi zmogljivosti v zvezi z upravljanjem meja v tretjih državah;
21. poziva agencijo FRONTEX, naj okrepi in prevzame svojo ključno vlogo s podporo skupnih operacij vračanja in z upoštevanjem vseh vidikov teh postopkov; v duhu solidarnosti poziva države članice, da vključijo agencijo FRONTEX, ko načrtujejo in organizirajo skupne povratne lete ter določajo potrebe po skupnih vrnitvah;
22. poziva države članice, naj omogočijo revizijo mandata agencije FRONTEX, da bi lahko odpravili pravno praznino, ki bi lahko otežila njeno delovanje, zlasti z vključitvijo natančnih pravnih pogojev za njene posege v reševanja na morju, za njen prispevek k operacijam vračanja in za možnost, da njeno opremo uporabljajo tretje države, zlasti prek pilotnih projektov, v katerih bi sodelovale;
23. poziva Komisijo, naj natančno oceni vpliv dejavnosti agencije FRONTEX na temeljne svoboščine in pravice, zlasti glede odgovornosti za zaščito ljudi;
24. poziva k usposabljanju osebja agencije FRONTEX glede različnih vidikov enakopravnosti med spoloma v okviru njenega dela;
25. meni, da bi tako razširjene pristojnosti agencije FRONTEX in utrditev njenega prispevka k vsakodnevni boju proti nezakonitemu priseljevanju lahko upravičile strukturni razvoj njenih logističnih in upravnih zmogljivosti po načelu sorazmernosti;

Četrtek, 18. december 2008

26. meni še posebej, da bi ne glede na to, da ritem in razpoložljiva sredstva še ne upravičujejo povečevanja števila decentraliziranih agencij, lahko vseeno že zdaj razmislili o možnosti ustanovitve dveh ločenih zunanjih pisarn — ena za usklajevanje dejavnosti na kopenski meji in druga za operacije na morju — ob upoštevanju, da bodo kopenske migracijske poti na vzhodni meji v prihodnosti predstavljale čedalje večji izziv, in bi si zaslužile večjo pozornost in več sredstev;

27. poziva Komisijo in države članice, naj proučijo izvedljivost sistema EU mejnih straž;

28. vztraja, da je treba usposabljanje kader, ki sodeluje v operacijah agencije FRONTEX — zlasti s področja pomorskega prava, pravice do azila in temeljnih pravic — v usposabljanje pa bi po razširitvi mandata lahko vključili tudi kader iz tretjih držav; zato agencijo FRONTEX spodbuja k sodelovanju z drugimi ustanovami, kot je mednarodni urad za migracije, Agencija Evropske unije za temeljne pravice, UNCHR, organ OZN, pristojen za pomorsko pravo, nevladne organizacije in druge organizacije, ki imajo izkušnje in znanje s teh področij;

29. poziva Komisijo, naj v skladu z najboljšo prakso držav članic organizira informacijske kampanje o tveganjih glede nezakonitega priseljevanja;

30. izraža zadovoljstvo nad tekočimi razpravami v Svetu, o vzpostavitvi sistema za nadzor meja (EUROSUR), da bi se zagotovila optimalna uporaba vseh nadzornih sredstev, predvsem z razširitvijo njihovega sedanjega dometa, ki danes zajema le del območij, kjer naj bi se izvajale operacije;

31. vztraja torej na tem, da se brez odlašanja uravnajo nacionalni sistemi za nadzor, ki naj se povežejo v omrežje, zaradi skladnosti pa se agencijo FRONTEX zadalži, da na enem mestu zbere razpoložljiva orodja, zlasti upravljanje varnega spletno podprtega informacijskega in usklajevalnega omrežja, namenjenega službam držav članic za migracije (ICONET) ⁽¹⁾, in ponovni zagon centra za informacije, razprave in izmenjave podatkov o prečkanju meja (CIREFI) kakor je bilo navedeno v sklepkih Sveta z dne 30. novembra 1994;

32. poziva, da je treba pri analizi tveganj spodbuditi sodelovanje agencije FRONTEX z Europolom in drugimi evropskimi agencijami, pa tudi drugimi mednarodnimi organi in organi tretjih držav za nadzor meja, zlasti v okviru razbitja mednarodnih tihotapskih mrež in privedbe oseb, vpletenih v trgovanje z nezakonitimi priseljenci, pred sodišče; meni tudi, da je nujno potreben mehanizem, ki bi agenciji FRONTEX omogočil prenos ključnih obveščevalnih podatkov tistim, ki jih lahko najboljše uporabijo;

33. poziva države članice, naj poskrbijo za to, da bi se konkretne potrebe organov mejne kontrole posebej upoštevale v raziskovalnih dejavnostih;

34. meni, da je cilj resnično celovitega upravljanja meja EU legitimen, in se strinja, da je pomembno nenehno razvijati in krepiti skupno politiko EU o upravljanju meja; poudarja pa potrebo po ovrednotenju in oceni obstoječih sistemov in sistemov v pripravi, preden se nadaljuje z novimi elementi, kot je predlagala Komisija v prej omenjenem sporočilu z naslovom „Priprava naslednjih ukrepov pri upravljanju meja v Evropski uniji“; nadalje vztraja pri celovitem osrednjem načrtu, ki določa splošno strukturo strategije EU za meje in podrobnosti o tem, kako naj bi vsi povezani programi in sheme skupno delovali in kako bi bilo mogoče odnos med povezanimi programi optimizirati;

⁽¹⁾ Sklep Sveta 2005/267/ES z dne 16. marca 2005 (UL L 83, 1.4.2005, str. 48).

Četrtek, 18. december 2008

35. poziva agencijo FRONTEX, naj sproži pobudo za oblikovanje skupnega okolja za izmenjavo informacij med pristojnimi nacionalnimi organi, da bi dosegli optimalno zbiranje, analizo in širjenje občutljivih podatkov; poziva evropski forum za raziskave in inovacije na področju varnosti (ESRIF — European Security Research and Innovation Forum), naj prispeva k doseganju tega cilja in pri svojem delu raje uporablja skupne aplikacije za izpopolnjevanje in razvoj na področju nadzornih orodij;
36. poziva k okrepitvi demokratičnega nadzora Parlamenta nad agencijo FRONTEX, agencijo FRONTEX pa poziva, naj Parlament obvešča o pogajanjih za podpis sporazumov s tretjimi državami, predstavlja taktične ocene, osredotočene na posamezne mejne regije, ter objavlja poročila o oceni skupnih operacij in drugih usklajenih misij, analize tveganja, študije izvedljivosti in statistike o migracijskih trendih; opozarja, da bi demokratični nadzor dejavnosti agencije FRONTEX med drugim tudi povečal njeno legitimnost; vendar informacije, objavljene v teh poročilih, ne bi smele vsebovati zaupnih podatkov, ki bi lahko vplivali na tekoče operacije;
37. poziva Komisijo, naj pojasni, kakšna vrsta logistične podpore za nadzorovanje meja, ki je omenjena v tretjem koraku prve faze sistema EUROSUR, je predvidena za sosednje tretje države;
38. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji, vladam in parlamentom držav članic, Uradu visokega komisarja Združenih narodov za begunce ter Mednarodni organizaciji za migracije.

Vpliv ponarejanja na mednarodno trgovino

P6_TA(2008)0634

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 18. decembra 2008 o vplivu ponarejanja na mednarodno trgovino (2008/2133(INI))

(2010/C 45 E/09)

Evropski parlament,

- ob upoštevanju poročila Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) iz leta 2007 o gospodarskem vplivu ponarejanja in piratstva,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 10. novembra 2005 z naslovom „Izvajanje Lizbonskega programa Skupnosti — Moderna politika za MSP za rast in zaposlovanje“ (KOM(2005)0551),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 4. oktobra 2006 z naslovom „Globalna Evropa: Konkurenca v svetu — Prispevek k strategiji EU za gospodarsko rast in delovna mesta“ (KOM(2006)0567),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 18. aprila 2007 z naslovom „Globalna Evropa: Okrepljeno partnerstvo za olajšanje dostopa na trge evropskim izvoznikom“ (KOM(2007)0183),
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. februarja 2008 o strategiji EU za olajšanje dostopa evropskim podjetjem na zunanje trge ⁽¹⁾,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 22. maja 2007 o globalni Evropi — zunanji vidiki konkurenčnosti ⁽²⁾,

⁽¹⁾ Sprejeta besedila, P6_TA(2008)0053.

⁽²⁾ UL C 102 E, 24.4.2008, str. 128.